

Kommunfullmäktige

Granskning av kommunens kris- och katastrofberedskap kopplat till el- och vattenförsörjning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna granskat kommunens kris- och katastrofberedskap kopplat till el- och vattenförsörjning. Granskningen syftar till att bedöma om kommunen har en ändamålsenlig beredskap för att kunna hantera allvarliga händelser och kriser inom el- och vattenförsörjningen. Resultatet av granskningen redovisas i bifogad rapport.

Den sammanfattande bedömningen är att Enköpings kommun ***inte i alla delar har en fullt ut ändamålsenlig*** beredskap för att kunna hantera allvarliga händelser och kriser inom el- och vattenförsörjningen.

Efter genomförd granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen säkerställa att:

- Övningar genomförs inom VA-verksamheten för att pröva nödvattenplanen i sin helhet i linje med vad som anges i själva planen. I och med att incidenter främst hanteras i linjeverksamheten samt att nödvattenplanen aldrig aktiverats mer än i vissa delar anser vi att det är av särskilt vikt att öva just denna med regelbundna intervall.
- Beredskapen hos mottagarsidan (samhällsviktiga verksamheter internt och externt inom kommunens geografiska ansvarsområde) avseende reservkraft och nödvattenplan utvärderas mot den politiska ambitionsnivån. Vi vill här betona att samverkan mellan den strategiska ledningsfunktionen i kommunen, inriktnings- och samordningsfunktionen (operativ del) och verksamheterna är en förutsättning för att kunna hantera en krissituation ändamålsenligt.
- Kommunfullmäktige tillställs ett underlag för beslut om den övergripande strategiska inriktningen för nödvattnets planering samt prioritering mellan olika målgrupper. Prioritering av nödvatten i händelse av kris bör utgå från politiska inriktningsbeslut.
- Förmågan till ö-drift prövas i den pågående inventeringen gällande behovet av reservkraft. Även om kommunen inte äger eller driver elproduktionsanläggningar, kan man bekosta anpassningar som behövs för att ett kraftverk ska klara ö-drift, exempelvis att kraftverket ska kunna svara för frekvensregleringen.

Kommunfullmäktige

- Samverkan mellan kommunen och ENA Energi AB systematiseras och att bolaget inkluderas i den pågående inventeringen gällande behovet av reservkraft.

Revisorerna översänder rapporten för kännedom och åtgärd. Revisorerna önskar även svar från kommunstyrelsen baserat på de iakttagelser och rekommendationer som redovisas i rapporten.

För Enköpings kommuns revisorer

Tony Forsberg
Ordförande

Bengt-Åke Gelin
vice ordförande

För kännedom:

Kommunstyrelsen

Kris- och katastrofhantering avseende el- och vattenförsörjning

Enköpings kommun

Projektledare Said Ashrafi

Projektmedarbetare Amanda Svensson

Innehållsförteckning

1.	Inledning	4
Bakgrund		4
Syfte och revisionsfrågor		4
Revisionskriterier		4
Avgränsning		5
Metod		5
2. Iakttagelser och bedömningar		6
2.1 Organisation och ansvarsfördelning		6
2.2 Ändamålsenlig dokumentation		12
2.3 Säkerhetsskydd		15
2.4 Ändamålsenlig samverkan		18
2.5 Identifierade risker		20
3. Revisionell bedömning		23
3.1 Rekommendationer		23
4. Bedömningar utifrån revisionsfrågor		24

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Enköpings kommun genomfört en granskning av kommunens kris- och katastrofberedskap kopplat till el- och vattenförsörjning. Granskningen syftar till att bedöma om kommunen har en ändamålsenlig beredskap för att kunna hantera allvarliga händelser och kriser inom el- och vattenförsörjningen.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att Enköpings kommun *inte i alla delar har en fullt ut* ändamålsenlig beredskap för att kunna hantera allvarliga händelser och kriser inom el- och vattenförsörjningen.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten.

Revisionsfråga 1: Organisation och ansvarsfördelning

Har kommunkoncernen en ändamålsenlig organisation för krisledning och beredskap med tydlig ansvarsfördelning gällande el- och vattenfrågor?

Vi bedömer revisionsfrågan som *delvis uppfylld*.

Revisionsfråga 2: Ändamålsenlig dokumentation

Finns en ändamålsenlig dokumentation upprättad, exempelvis krisplan och risk- och sårbarhetsanalys?

Vi bedömer revisionsfrågan som *delvis uppfylld*.

Revisionsfråga 3: Säkerhetsskydd

Har kommunen säkerställt ett fullgott säkerhetsskydd avseende el- och vattenförsörjningen och dess funktionalitet?

Vi bedömer revisionsfrågan som *delvis uppfylld*.

Revisionsfråga 4: Ändamålsenlig samverkan

Har kommunen säkerställt en ändamålsenlig intern, såväl som extern, samverkan gällande el- och vattenförsörjning?

Vi bedömer revisionsfrågan som delvis *uppfylld*.

Revisionsfråga 5: Identifierade risker

Har kommunen identifierat risker kopplat till framtida el- och vattenförsörjningsbehov?

Vi bedömer revisionsfrågan som *uppfylld*.

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer.

Kommunstyrelsen behöver säkerställa att:

- övningar genomförs inom VA-verksamheten för att pröva nödvattenplanen i sin helhet i linje med vad som anges i själva planen. I och med att incidenter främst hanteras i linjeverksamheten samt att nödvattenplanen aldrig aktiverats mer än i vissa delar anser vi att det är av särskilt vikt att öva just denna med regelbundna intervall.
- beredskapen hos mottagarsidan (samhällsviktiga verksamheter internt och externt inom kommunens geografiska ansvarsområde) avseende reservkraft och nödvattenplan utvärderas mot den politiska ambitionsnivån. Vi vill här betona att samverkan mellan den strategiska ledningsfunktionen i kommunen, inriktnings- och samordningsfunktionen (operativ del) och verksamheterna är en förutsättning för att kunna hantera en krissituation ändamålsenligt.
- kommunfullmäktige tillställs ett underlag för beslut om den övergripande strategiska inriktningen för nödvattnets planering samt prioritering mellan olika målgrupper. Prioritering av nödvatten i händelse av kris bör utgå från politiska inriktningsbeslut.
- förmågan till ö-drift prövas i den pågående inventeringen gällande behovet av reservkraft. Även om kommunen inte äger eller driver elproduktionsanläggningar, kan man bekosta anpassningar som behövs för att ett kraftverk ska klara ö-drift, exempelvis att kraftverket ska kunna svara för frekvensregleringen.
- samverkan mellan kommunen och ENA Energi AB systematiseras och att bolaget inkluderas i den pågående inventeringen gällande behovet av reservkraft.

1. Inledning

Bakgrund

Inom ramen för det kommunala åtagandet finns en rad samhällsviktiga funktioner, vilka om de inte fungerar kan leda till skada för såväl enskilda individer som samhället i stort. Dessa samhällsviktiga funktioner behöver fungera varje dag även om incidenter inträffar och det för verksamheten är ett så kallat onormalt läge. Exempelvis är föroreningar i dricksvatten en risk som skulle kunna leda till längre avbrott i samhällsviktig verksamhet.

Kommunstyrelsen har inriktande, uppföljande och samordnande ansvaret att trygga samhällsviktiga funktioner såsom vattenförsörjning.

Länsstyrelsen driver ett arbete med att ta fram en regional vattenförsörjningsplan för Uppsala län i samarbete med länets kommuner. Målsättningen är att ta fram ett underlag som är till nytta för kommunerna och länsstyrelsen i det fortsatta arbetet mot en långsiktig säker dricksvattenförsörjning.

Vissa oönskade händelser innebär, eller riskerar att innebära, konsekvenser som inte kan hanteras inom ordinarie organisation och arbetssätt. För hantering av sådana händelser ska nämnder och bolag ha en utsedd krisledningsorganisation. Denna ska övas minst en gång per mandatperiod.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att bedöma om kommunen har en ändamålsenlig beredskap för att kunna hantera allvarliga händelser och kriser inom el- och vattenförsörjningen.

Revisionsfrågor:

- Har kommunkoncernen en ändamålsenlig organisation för krisledning och beredskap med tydlig ansvarsfördelning gällande el- och vattenfrågor?
- Finns en ändamålsenlig dokumentation upprättad, exempelvis krisplan och risk- och sårbarhetsanalys?
- Har kommunen säkerställt ett fullgott säkerhetsskydd avseende el- och vattenförsörjningen och dess funktionalitet?
- Har kommunen säkerställt en ändamålsenlig intern, såväl som extern, samverkan gällande el- och vattenförsörjning?
- Har kommunen identifierat risker kopplat till framtida el- och vattenförsörjningsbehov?

Revisionskriterier

- Lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH)
- Författningar, föreskrifter och rekommendationer för en god krisberedskap i vattenförsörjningen
- Säkerhetsskyddslagen (2018:585)
- Livsmedelslagen (2006:804)
- Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster

- Ellag (1997:857)

Avgränsning

Revisionen betonar kommunens övergripande beredskap att hantera allvarliga händelser och kriser inom el- och vattenförsörjningen och berör endast eventuellt enskilda verksamheters beredskap. Berörda nämnder är primärt kommunstyrelsen och tekniska nämnden.

Metod

- Granskning av dokument såsom reglementen, ansvarsfördelningar, krisplaner och risk- och sårbarhetsanalys.
- Intervjuer med kommunstyrelsens ordförande, VA-chef, samt kommunens två beredskapsstrateger.
- Stickprov av genomförda övningar.

Rapporten är sakavstämd med de intervjuade.

2. Iakttagelser och bedömningar

2.1 Organisation och ansvarsfördelning

Revisionsfråga 1: Har kommunkoncernen en ändamålsenlig organisation för krisledning och beredskap med tydlig ansvarsfördelning gällande el- och vattenfrågor?

Iakttagelser

I kommunens krisberedskapsplan, daterad 2019-02-25, samt det tillhörande dokumentet *Plan för inriktning och samordning inför och vid allvarlig störning*, daterad 2019-09-04, fastslås att kommunens krishantering bygger på de tre nationellt vedertagna grundprinciperna:

- Ansvarsprincipen
- Likhetsprincipen
- Närhetsprincipen

Ansvarsprincipen bygger på att den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden även ska bära samma ansvar i händelse av kris. Likhetsprincipen bygger på att arbetet i verksamheten även i en krissituation ska ligga så nära ordinarie arbetssätt som möjligt, samt på samma plats. Närhetsprincipen avser slutligen att krisen ska hanteras där den inträffar, av närmast berörda och ansvariga. I kommunens krisberedskapsplan framgår att undantag från ansvarsprincipen kan göras vid en extraordinär händelse då den politiska ledningen är organiserad i en krisledningsnämnd och kan överta ansvar från andra nämnder om så krävs för att hantera situationen.

Kommunstyrelsens arbetsutskott utgör krisledningsnämnd i Enköpings kommun. Krisledningsnämnden har inte aktiverats någon gång, och i intervjuer framhålls att kommunens krisorganisation är uppbyggd på så sätt att arbetet så långt som möjligt ska utföras i ordinarie organisations- och ansvarsstruktur. I kommunstyrelsens reglemente, antaget av kommunfullmäktige 2019-12-09 § 151, framgår att kommunstyrelsen har det övergripande och strategiska ansvaret för frågor rörande beredskaps- och säkerhetsfrågor.

Kommunen har en säkerhetsskyddschef som även är enhetschef för kansli och utredning på kommunledningsförvaltningen. Vid kommunledningsförvaltningen har de två beredskapsstrategerna ett utpekat ansvar för att stödja och samordna verksamheternas arbete med krisberedskap, vilket även fastslås i kommunens krisberedskapsplan. Intervjuade uppger att detta således även innebär att beredskapsstrategerna är ansvariga för RSA:n. Kommunens beredskapsstrateger återfinns organisatoriskt också på kommunledningsförvaltningen. En av de två beredskapsstrategerna har 30 procent av sin heltidstjänst på samhällsbyggnadsförvaltningen där VA-verksamheten finns. En rekrytering pågår avseende rollen som informationssäkerhetsstrateg.

Kommunen har ingen utsedd roll som IT-säkerhetschef. Vid sakavstämning uppges att det inte finns något aktivt beslut att inte ha rollen. Det har inte utsetts några ersättare för chefer och nyckelpersoner i krisberedskapsorganisationen, men det uppges i intervju att eftersom krisberedskapsarbetet är integrerat i ordinarie

verksamhetsplanering så är det den person som innehar rollen som tillförordnad som blir ersättare för utsedd ordinarie chef.

Vid allvarliga störningar leder kommundirektören krisberedskapsarbetet i en kommunövergripande inriktnings- och samordningsfunktion och ansvarar för att utforma kommunens organisation för inriktning och samordning. Respektive myndighetschef har det övergripande ansvaret för att verksamheterna ska kunna fungera även vid samhällsstörningar.

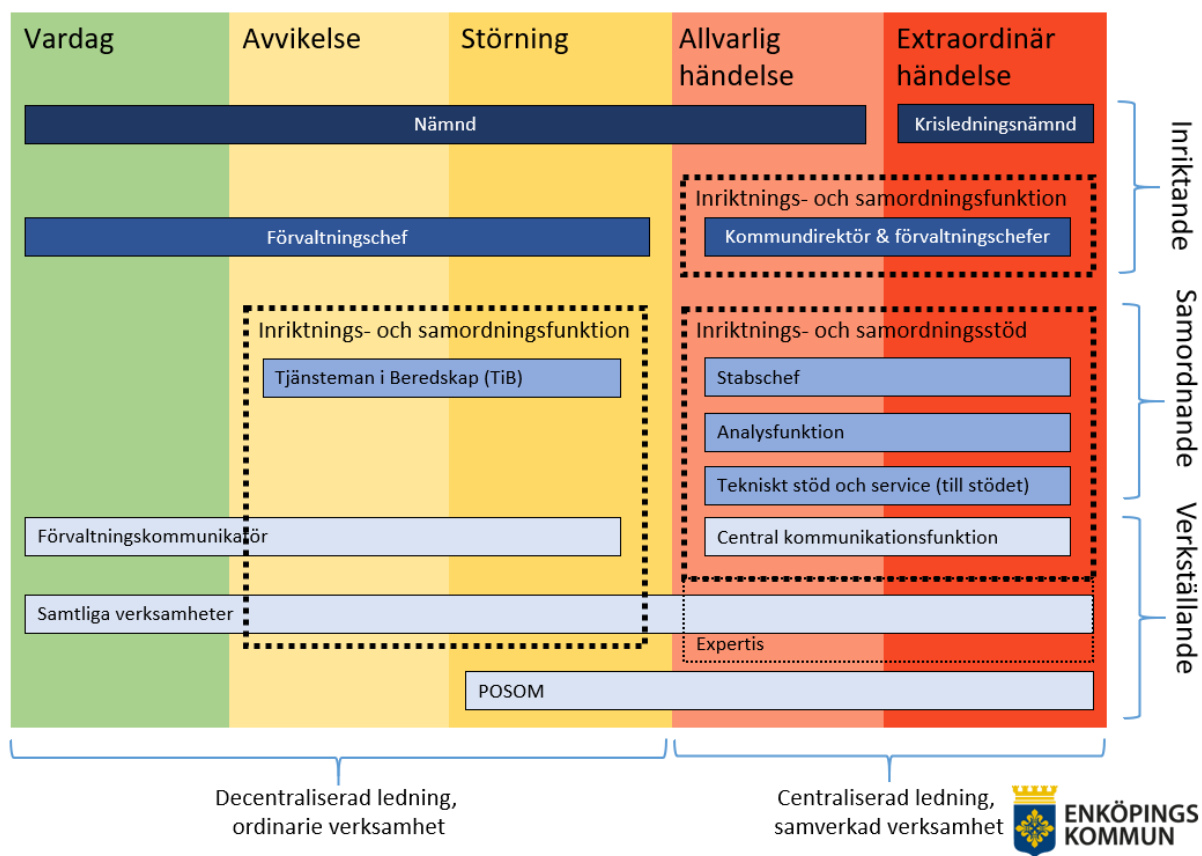
I *Plan för inriktning och samordning inför och vid allvarlig störning* beskrivs hur kommunens verksamheter ska agera vid tillfällena som innefattar störningar på verksamheterna, av mer eller mindre allvarlig karaktär. Det framhålls att det inte går att i detalj specificera de händelser som berörs av planen, men följande exempel ges på när den är användbar:

- då ordinarie arbetsmetoder och resurser inte räcker för att hantera en situation,
- där flera verksamhetsområden eller förvaltningar är berörda,
- där det krävs omfattande samordning eller samverkan med externa aktörer, eller
- vid ett behov av en stor och samordnad kommunikationsinsats.

Kommunen har funktionen Tjänsteman i Beredskap (TiB) som agerar ingång för information som kräver brådskande hantering. TiB vidarebefordrar information till berörda och fungerar som en övergripande inriktnings- och samordningsfunktion. I *Plan för inriktning och samordning inför och vid allvarlig störning* framkommer att arbetet initialt samt vid mindre allvarliga händelser kretsar kring TiB, för att därifrån kunna utökas till att vid extraordinär händelse bestå av ett inriktnings- och samordningsstöd med stabsorganisation.

Stabsorganisationen leds av en stabschef som samordnar insatsen, och tillser att rätt analysfunktioner och kompetenser kallas in. I stabsorganisationen ingår också en central kommunikationsfunktion som utgörs av personer från kommunens kommunikationsavdelning. Detta uppges fungera bra, men ett potentiellt förbättringsområde anges vara en Kommunikatör i Beredskap (KiB) för att underlätta uppstart samt tydliggöra ansvar och uppdrag ytterligare.

Införandet av TiB-funktionen för ungefär tre år sedan uppges ha bidragit till att kunna agera snabbt och samlat vid händelser som påverkar verksamheter i mer än en förvaltning. Exempel på sådana inträffade händelser gavs vid intervju. Följande flödesschema används för att tydliggöra skillnader mellan vardag och extraordinär händelse:

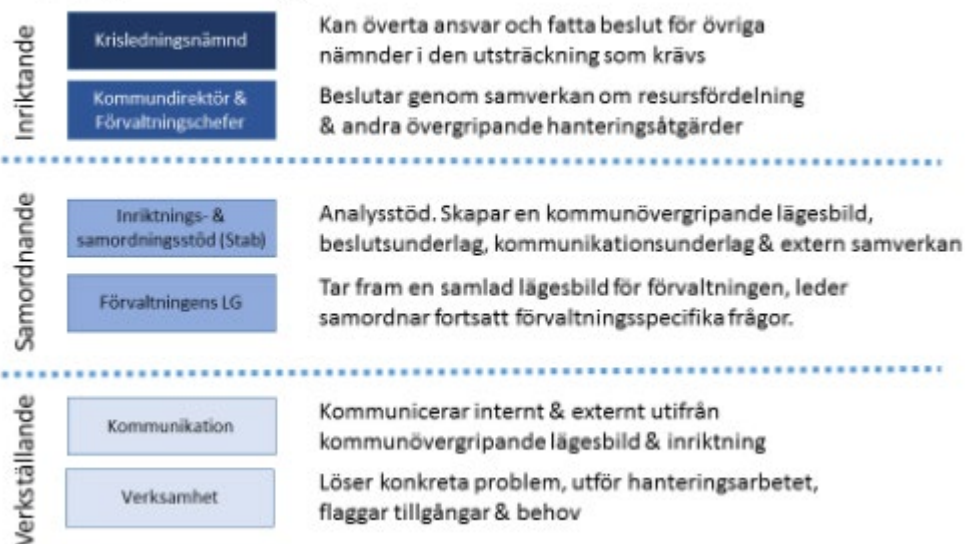

Vid intervjuer framgår att samtliga i TiB-organisationen under hösten 2020 genomgick en stabschefsutbildning för att tydliggöra uppdraget och på så sätt kunna leda staben och samordna inriktnings- och samordningsfunktionens arbete. De personer som kan fungera som analysstöd uppges ha erhållit mer begränsad träning och utbildning i krissituationer. De intervjuade anser att detta vägs upp av TiB-gruppens utbildningar i samordning.

I intervjuer framkommer att dialog och samverkan är viktigt när olika händelser ska definieras utifrån ovanstående nivåer, och hur den inträffade händelsen ska klassas. Inga strikta tröskelvärden finns som definierar respektive nivå. Intervjuade uppger att detta främst upplevs som något positivt som gör att varje händelse utvärderas utifrån sin allvarlighetsgrad och störningens omfattning, men att det ibland kan vara något otydligt för förvaltningarna hur händelsen ska bedömas initialt. Vidare uppges att det är tydligt kommunicerat att berörd förvaltning ska kontakta TiB:en om händelsen inte kan hanteras ensamt av förvaltningen, och sedan görs bedömning i samråd med TiB:en om hur situationen ska tas vidare, samt om inriktnings- och samordningsstödet ska aktiveras.

Stabsarbetet anses vara mer strategiskt än operativt, i och med att respektive förvaltning fortsatt har ansvar över sin egen verksamhet. För att tydliggöra de olika rollerna som finns inom inriktnings- och samordningsstödet stabsfunktion finns dokumenterade rollkort som tydliggör vad som ska prioriteras. Följande bild återfinns också i *Plan för inriktning och samordning inför och vid allvarlig störning* för att tydliggöra olika funktioners uppgifter vid en inträffad händelse:

Uppgifter i organisationen

Mycket av beredskapsstrategernas nuvarande arbete uppges vara ut mot verksamheterna och respektive förvaltnings- eller verksamhetschef och uppges att något som skulle kunna bidra till ett förbättrat arbete är ett forum för mer strategiska frågor avseende krisberedskap och krishantering.

Vattenfrågor

I och med att ansvaret fortsatt åligger ordinarie verksamhetschef även vid inträffade händelser, så är VA-chefen ansvarig för verksamhetens arbete även då. Intervjuade framhåller att strukturen med att ordinarie ansvarsstruktur fortsatt används vid inträffad händelse underlättar för verksamheten att fungera så bra som möjligt även vid störningar. Som tidigare nämnt har en av de två beredskapsstrategerna 30 procent av sin heltidstjänst på samhällsbyggnadsförvaltningen där VA-verksamheten finns. Inom förvaltningen har en specifik inriktnings- och samordningsplan tagits fram för att tydliggöra vid vilka situationer TiB kan kontaktas. Revisionen har inte efterfrågat liknande planer på övriga förvaltningar. VA-avdelningen har personal i beredskap dygnet runt, både på ledningsnät och vatten- och avloppsverk. Enhetschefer har mandat att kalla in personal till exempel på natten. Alla anläggningar har övervakning och larmar VA-avdelningen vid olika typer av incidenter. Vidare pågår ett arbete med att ta fram en kontinuitetsplan för VA-verksamheten. Workshops som ligger till grund för arbetet genomfördes våren 2020. Arbetet planeras vara färdigställt under 2021.

Elfrågor

Kommunledningsförvaltningen ansvarar för den strategiska planeringen och samordningen av arbetet kopplat till el och reservkraft. Kommunens beredskapsstrateger arbetar för närvarande med att inventera behovet av reservkraft i kommunen. Beredskapsstrategerna blir även involverade vid byggnation av nya lokaler, för att bedöma om där finns behov av reservkraft. Intervjuade framhåller att kommunens arbete avseende reservkraft mycket handlar om att identifiera och prioritera fördelningen av reservkraft. Avstämningar görs med nätägare. Energibolaget ENA Energi som ägs av Enköpings kommun uppges inte ha varit delaktiga i pågående inventering av behovet av reservkraft, mer än vid diskussioner om det finns möjlighet att använda bolagets elproduktion för att vid behov säkerställa

redundans gällande elförsörjning till samhällsviktig verksamhet inom Enköpings kommun.

Intervjuade uppger vidare att pågående inventering även innefattar prioriteringsordning av reservkraft då det i nuläget inte finns någon uppdaterad plan för vilka lokaler och vilka verksamheter som bedöms behöva reservkraft. Arbetet uppges ha varit planerat att färdigställas under 2020, men kommer i och med Covid-19 att senareläggas till 2021. Arbetet föregås inte av någon specifik kravställning från kommunens sida utan utgår från nationell lagstiftning och centrala vägledningar.

Genomförda krisövningar avseende vatten- och elförsörjning

I kommunens nödvattenplan från 2015 framkommer att kommunen varje år ska ha en utbildning om nödvattensituationer och att personalen vartannat år ska öva på hela nödvattenkedjan. Personalen ska då delta utifrån sin respektive yrkesroll och sätta upp nödvattenplatser. I intervjuer framkommer att nuvarande utgångspunkt är att en krisövning ska genomföras varje år, men att det inte alltid är en nödvattenövning. Övningen kan istället beröra olika delar av organisationen utifrån behovsbedömning. Vidare uppges att det är viktigt att VA genomför de praktiska övningarna då det är den personalen som rent operativt ska hantera det praktiska med till exempel utplacering av nödvattentankar. Nedan följer en förteckning över de senaste årens övningar, samt planerad övning för 2021:

År	Övning och kommentar från VA-verksamheten
2021	Planerad övning: intern övning om massivt strömavbrott för VA-anläggningar (civilförsvars-/gråzonstema) ALT. en regional arrangerad nödvattenövning för förbättrad samverkan och planering för ett stärkt totalförsvaret (avhängigt av om kommunen blir antagna till denna övning).
2020	<i>Ingen övning p.g.a. covid-19</i>
2019	Övning Havsörn: nationell kärnkraftsövning med inslag av gråzonsproblematik (ej nödvattenövning). Dåvarande VA-chef deltog från VA-avdelningen, och några funktioner på VA-avdelningen var "standby" om VA skulle bli inspelade.
2018	Praktisk övning för driftorganisationen med installation av portabel kloreringsutrustning (en annan typ av nödutrustning/nödåtgärd än nödvattentankar).
2017	<i>Ingen övning. Detta uppges bero på att det genomfördes två stora nödvattenövningar åren innan.</i>
2016	Nödvattenövning Artur: praktisk övning i att se hur nödvattenplanen fungerade i praktiken, samt övning med själva nödvattenmaterialet. Utvärdering skedde efteråt i de olika driftenheterna.
2015	Övning Virginia: "Nödvattenövning Stor stad" i regi av Livsmedelsverket. Livsmedelsverket skickade ut en

	Sammanställning av uppföljningsbesöken ¹ . Det hölls även ett utvärderingsmöte ett år efter övningen där nuvarande beredskapsstrateg medverkade.
--	---

Revisionen har tagit del av material kopplat till uppföljning och lärdomar av ovan genomförda övningar, förutom avseende Övning Havsörn där vi tagit del av material om utgångsläge inför övningen.

Intervjuade uppger att slutsatser och erfarenheter från genomförda övningar har inkorporerats i kommunens *Plan för inriktning och samordning inför och vid allvarlig störning*, i samhällsbyggnadsförvaltningens inriktnings- och samordningsplan, samt i VA:s egen beredskapsplanering.

Bedömning

Vi konstaterar att det finns en upprättad struktur för organisation avseende krisledning och beredskap som bygger på de tre nationella grundprinciperna för krishantering: ansvarsprincipen, likhetsprincipen och närhetsprincipen. Vid kommunledningsförvaltningen finns säkerhetsskyddschef samt två beredskapsstrateger med ett utpekad ansvar att stödja och samordna verksamheternas arbete med krisberedskap.

Vidare bygger strukturen på samarbete mellan förvaltningarna. Vid störningar samordnas samarbetet i första hand av kommunens Tjänsteman i Beredskap (TiB), och vid mer omfattande störningar en inriktnings- och samordningsfunktion med stabsorganisation. Rollkort med uppdragsbeskrivningar för stabsorganisationens funktioner finns dokumenterade.⁴

Det finns inga upprättade specifika tröskelvärden för när stabsfunktionen ska aktiveras. Varje händelse utvärderas utifrån sin allvarlighetsgrad och störningens omfattning. Inom samhällsbyggnadsförvaltningen där VA-verksamheten är placerad finns en förvaltningsspecifik inriktnings- och samordningsplan som tydliggör när TiB ska kontaktas.

Kommunledningsförvaltningen ansvarar för den strategiska planeringen och samordningen av arbetet kopplat till el och reservkraft. Vi konstaterar vidare att det inte finns något självklart forum där krisberedskapsfrågor av mer strategisk karaktär kan diskuteras.

Vi konstaterar att det genomförts olika typer av krisövningar med koppling till nödvattenplanen under 2015, 2016, 2018 och 2019. Under 2017 och 2020 genomfördes ingen övning. Enligt kommunens nödvattenplan från 2015 ska personalen vartannat år öva på hela nödvattenkedjan och sätta upp nödvattenplatser. Övningar

¹ Intervjuade uppger att Enköpings kommun inte finns med i sammanställningen då kommunen var med i övningen som "någon slags 'extrakommun'". Samtidigt uppges att kommunen haft stor nytta av det sammanställda materialet då mycket av iakttagelserna korrelerar med de iakttagelser som gjorts i Enköpings kommun.

som helt överensstämmer med vad som fastslås i nödvattenplanen har inte genomförts. Övningarna har istället berört olika delar av organisationen utifrån behovsbedömning.

Vi bedömer revisionsfrågan som **delvis uppfylld**.

2.2 Ändamålsenlig dokumentation

Revisionsfråga 2: Finns en ändamålsenlig dokumentation upprättad, exempelvis krisplan och risk- och sårbarhetsanalys?

lakttagelser

Som nämnts ovan har Enköpings kommun en *Krisberedskapsplan*, daterad 2019-02-25. Planen är beslutad av kommunfullmäktige² och gäller från 2019-04-15. Planen hanterar de områden som ska hanteras i en sådan plan enligt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB:s dokument *Överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2019-2022*, såsom:

- övergripande styrning av arbetet med krisberedskap i kommunala förvaltningar, bolag och kommunalförbund,
- kommunens övergripande process för risk- och sårbarhetsanalys,
- kommunens ambitioner i arbetet med sitt geografiska områdesansvar,
- vilken planering avseende krisberedskap inom olika områden som kommunen ska ta fram eller uppdatera under mandatperioden.

I bilaga till krisberedskapsplanen finns *Utbildnings- och övningsplan* innehållande övningar, utvärderingar och andra moment inom ramen för krisberedskapsarbetet, samt vem som ansvarar för aktiviteten, vem som ska arrangera den, samt hur ofta/när aktiviteten ska genomföras.

Förutom kommunens krisberedskapsplan finns som tidigare nämnts det tillhörande kommunövergripande dokumentet *Plan för inriktning och samordning inför och vid allvarlig störning*, daterad 2019-09-04. Planen är beslutad av kommundirektör.³ Enligt MSB:s *Överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2019-2022* ska kommunen ta fram en plan för hantering av extraordinära händelser som ska innehålla:

- hur kommunen ska organisera sig under extraordinära händelser,
- hur kommunens organisation för krisledning ska bedriva samverkan och ledning i syfte att uppnå inriktning och samordning,
- vilka lokaler med nödvändig teknisk utrustning för samverkan och ledning som disponeras vid extraordinära händelser.

Plan för inriktning och samordning inför och vid allvarlig störning behandlar ovanstående punkter. Vad gäller lokaler så specificeras inte vilka lokaler det gäller, endast att sådana finns. I samband med sakavstämningen förtydligade kommunen att i och med flytten till nya lokaler tog beredskapsstrategen beslutet, utifrån en sekretessbedömning, att ta bort den exakta angivelsen eftersom planen begärdes ut

² Detta i enlighet med MSB:s *Överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2019-2022*

³ Detta i enlighet med MSB:s *Överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2019-2022*

som offentlig handling och då ska denna uppgift inte ska finnas i en sån övergripande plan som det är svårt att ha kontroll över hur den sprids.

Vid intervjuer framgår att en nyligen genomförd flytt bidrar till att lokalerna där kommunens verksamheter nu finns ännu inte är helt anpassade till att fungera optimalt vid inträffad händelse, men att det finns ändamålsenliga lokaler för samverkan och ledning.

Kommunen har även en *Kriskommunikationsplan*, daterad 2018-02-23, som är ett komplement till kommunens krisberedskapsplan. Planen är i första hand ett stöd till kommunens kommunikatörer. Vidare uppges att det finns ett dokumentpaket för kommunikation i kris tillgänglig för kommunens kommunikatörer.

Reglemente för krisledningsnämnden finns och är beslutad av kommunfullmäktige 2018-03-05 § 51.⁴

Kommunen har en dokumenterad *Risk- och sårbarhetsanalys 2019*, daterad 2018-08-10. Risk- och sårbarhetsanalysen, RSA:n, följer MSB:s föreskrifter om kommuners arbete med risk- och sårbarhetsanalys. RSA:n innehåller bland annat information om verksamheter som identifierats som samhällsviktiga, kritiska beroenden utifrån MSB:s definition samt identifierade och analyserade risker för kommunen och kommunens geografiska områden. RSA:n innehåller även ett antal bilagor⁵ avseende sårbarheter samt större verksamheter inom samhällsviktiga sektorer i Enköpings kommun. Utifrån analysens slutsatser har en åtgärdslista upprättats, och identifierade risker samt kritiska beroenden har även överförts i kommunens krisberedskapsplan.

Intervjuade uppger att under arbetet med RSA:n gjorde beredskapsstrateg tillsammans med tidigare säkerhetschef en övergripande analys av samhällsviktig verksamhet utifrån MSB:s definitioner. Därefter informerades respektive förvaltning och erbjöds metodstöd för att göra förvaltningsspecifika RSA:er. Beredskapsstrateg höll även workshops med förvaltningsledning och/eller specifika verksamheter. Intervjuade uppger att processen fungerade bra, och att det tydliga involverandet av respektive förvaltning ökade möjligheterna för en heltäckande RSA som nu fungerar som grund för kommunens krisberedskapsplan. De kommunala bolagen var också involverade i analysarbetet vid genomförandet av RSA:n. RSA:n omfattar vidare kommunens geografiska ansvar. Räddningstjänsten bistår i arbetet med att ta fram handlingsplan utifrån Lagen om skydd mot olyckor (LSO) och det underlaget används även som underlag till RSA:n.

Kommunen har vidare en *Nödvattenplan* från 2015. Planen är inte antagen politiskt, och uppges i intervju vara mer av en planering snarare än en plan. Intervjuade uppger att en tydlig politisk ambitionsnivå och viljeinriktning saknas och att en sådan skulle bidra till att förtydliga arbetet. I planens inledning står att läsa att nödvattenplanen kontrolleras varje år och revideras vid behov. Ansvarig för detta är kommunens VA-chef i samråd med säkerhetsstrateg (benämns i nödvattenplanen säkerhetssamordnare) och informationschefen.

⁴ Enligt MSB:s Överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2019-2022 ska reglemente för krisledningsnämnden "vara beslutade senast 31 december under den nya mandatperiodens första år".

⁵ Dessa är belagda med sekretess med hänvisning till kap 18 § 13 OSL.

Intervjuade uppger att ett arbete pågår med att uppdatera nödvattenplanen utifrån de riktlinjer som togs fram av Livsmedelsverket år 2017: *Guide för planering av nödvattenförsörjning*. Enköpings kommun var delaktiga i framtagandet av dessa nationella riktlinjer. Intervjuade framhåller att nuvarande plan fungerar väl bland annat vad gäller tydliggörande kring geografiska platser och prioritering av målgrupper. De prioriterade grupperna i nuvarande nödvattenplan har ingen inbördes prioritering.

I det arbete som pågår ingår att varje förvaltning ska ta fram en kontinuitetsplanering för sin egen verksamhet, samt att arbeta med samsynen kring vilka förväntningar som olika verksamheter kan ha på nödvattenförsörjningen. I kommunen har det tagits fram en metod för att stödja verksamheterna med sin kontinuitetsplanering.

Nödvattenplanen behandlar främst just nödvatten, medan frågor kring reservvatten uppges vara mer av långsiktig karaktär. I *Vatten- och avloppsplan (VA-plan)*, antagen av kommunfullmäktige 2015-06-08, anges att utredningar för att ta fram en plan för reservvattenförsörjning pågår, samt att det finns ett behov av att se över hela kommunens vattenförsörjning.

Vidare står att läsa att "i en kommunal vattenförsörjningsplan bör en plan för reservvattenförsörjning ingå som en del". Det framgår inte när utredningen om reservvatten eller en översyn av kommunens vattenförsörjning ska vara klar. I intervjuer uppges att utredningen om reservvatten fortgår, och att ett politiskt beslut avseende att kommunens framtida dricksvattenförsörjning ska baseras på en kombination av vatten från Västerås och Enköping fattades 2018-05-19 med bäring på denna utredning. 2018-10-18 togs beslut om projektdirektiv för fortsatta planerings och utredningsfasen. Detta beslut ska tillse reservvattenförsörjning och beräknas vara helt klart år 2027. Ingen specifik plan för reservvattenförsörjning finns framtagen. Gränsdragning mellan nödvatten och reservvatten ska tydliggöras i den nya nödvattenplanen. I intervjuer uppges vidare att en regional dricksvattenplan är under framtagande.

I VA-planen fastställs att denna ska uppdateras en gång per mandatperiod och att åtgärderna då ska utvärderas. Vid sakavstämning av revisionsrapporten framkommer att plan- och exploateringsavdelningen som samordnar framtagandet av VA-planen i nuläget inte kunde presentera en uppdaterad tidplan. Det framhålls även att VA-avdelningen är en av de medverkande avdelningarna i detta arbetet. Uppdateringen har flyttats fram något för att gå i linje med och genomföras i samband med uppdateringen av kommunens översiktsplan då de två dokumenten är avhängiga av varandra. Då principerna för landsbygdsutveckling som sätts i översiktsplanen också blir styrande för nivån i VA-planen.

I intervjuer framkommer att det i nuläget inte finns någon aktuell plan eller dokumentation avseende prioriteringsordning av reservkraft. Som tidigare nämnts pågår en inventering av behovet av reservkraft i kommunen som även innefattar förslag på prioriteringsordning av reservkraft.

Bedömning

Vi konstaterar att Enköpings kommun har upprättad dokumentation avseende krisberedskap och krishantering, till exempel aktuell krisberedskapsplan, aktuell plan för inriktning och samordning inför och vid allvarlig störning, samt aktuell risk- och sårbarhetsanalys.

Vi noterar att befintlig nödvattenplan inte uppdaterats sedan 2015, och inte antagits politiskt. Ett arbete pågår med att uppdatera planen utifrån de riktlinjer som Livsmedelsverket tog fram år 2017. Enligt dessa riktlinjer bör arbetet med planering av nödvattenförsörjning samt gjorda prioriteringar utgå från ett politiskt uppdrag som pekar ut en riktning för arbetet. Något politiskt uppdrag eller viljeinriktning som föregår revideringen av nödvattenplanen i Enköpings kommun finns inte. Färdigställande av uppdateringen är inte tidsbestämt.

Någon tydlig plan för reservvattenförsörjning finns inte upprättad. Politiskt beslut avseende att trygga reservvattenförsörjningen togs 2018-05-19. Befintlig VA-plan är daterad till år 2015.

Det finns ingen aktuell plan eller prioriteringsordning för behovet av reservkraft i kommunen. En inventering av behovet pågår för närvarande och väntas färdigställas under 2021. I MSB:s *Vägledning för hantering av reservkraftprocessen* framhålls vikten av att reservkraftplaneringen omfattar hela kedjan från strategiska beslut till praktisk hantering på plats, samt att beslut kring bland annat prioritering bör tas av högsta beslutandenivå i respektive organisation.

Vi bedömer revisionsfrågan som **delvis uppfylld**.

2.3 Säkerhetsskydd

Revisionsfråga 3: Har kommunen säkerställt ett fullgott säkerhetsskydd avseende el- och vattenförsörjningen och dess funktionalitet?

Området säkerhetsskydd är av sådan karaktär att PwC i denna granskning ej kan få full insyn utan att först ha genomgått säkerhetsprövning. Därav återges iakttagelser utifrån intervjuer samt de dokument vi har tagit del av. Djupare validering och granskning har således inte genomförts.

Iakttagelser

Ansvaret för säkerhetsskyddsarbetet avseende vattenförsörjningen åligger VA-chefen i och med ordinarie verksamhetsansvar. Beredskapsarbetet består av fyra steg:

- förbereda,
- förebygga,
- hantera,
- återställa.

Inom arbetet med säkerhet och störningsberedskap görs analyser varje år. Utifrån genomförda analyser tas ett antal aktiviteter fram som sedan förs in i verksamhetsplaneringen för kommande år. Fokus uppges vara på samhällskritiska

verksamheter, och utgå från olika aspekter såsom fysiskt skydd, informationssäkerhet, personalsäkerhet och civilförsvarsfrågor.

Intervjuade uppger att arbetet med dessa analyser är en naturlig del i den ordinarie arbetsgången. Ansvar för uppföljningsarbetet åligger verksamhetschefen och blir en del i ordinarie mål- och verksamhetsuppföljning. Analysmaterialet fungerar även som ett av underlagen till verksamhetens RSA. Aktuell RSA finns för samtliga vattentäkter och den aktualitetsbedöms varje år. Aktuell faroanalys, bedömning utifrån HACCP-principer samt tillhörande åtgärder finns för samtliga vattenverk i kommunen. Validering av detta görs årligen.

Vidare finns dokumenterad arbetsgång i samband med störningar. Arbetsgången uppges ha testats flera gånger och fungerat bra. Arbetsgången utgör också ett bra underlag för att dra lärdomar från tidigare inträffade händelser. Kommunen har även ett centralt så kallat säkerhetsledningssystem som fungerar som en informationsportal snarare än ett säkerhetsledningssystem. Portalen används för samling av länkar och dokument som på olika sätt berör kommunens säkerhetsarbete. Intervjuade uppger att det inte finns någon med ett övergripande ansvar att uppdatera de dokument som finns i portalen, utan att respektive ansvarig uppdaterar sina dokument vid behov. Detta uppges vara ett utvecklingsområde.

Analysarbetet för den kommande förvaltningsspecifika kontinuitetsplanen för samhällsbyggnadsförvaltningen pågår. Workshops genomfördes under våren 2020 för att bland annat kartlägga viktiga verksamheter och processer, samt identifiera beroenden av resurser. Det pågående analysarbetet ska resultera i en kontinuitetsplan med åtgärder som minskar risken för störningar samt vara en plan för att hantera de störningar som ändå kan uppstå.

Vidare pågår arbete med NIS-direktivet som ställer krav på säkerhet i nätverk och informationssystem. Arbetet är infört på grund av ny lagstiftning från 2018 och implementering pågår enligt plan. Senaste NIS-tillsynen av Livsmedelsverket genomfördes under våren 2020. Det planerade arbetet med att inleda informationssäkerhetsanalyser för VA under 2020 har skjutits upp tills en ny informationssäkerhetsstrategi finns på plats.

Dåvarande informationssäkerhetsstrategi genomförde säkerhetsanalyser av IT och informationssäkerhet. Dessa har inte specifikt inriktats på säkerhetsskydd. Vidare uppges att de har, om så varit aktuellt, identifierat informationsvärdet utifrån säkerhetsskyddslagen. Utöver detta genomfördes en kontinuitetsplanering av kommunens egna IT-infrastruktur för ett par år sedan och 2018 genomfördes även penetrationstester av extern aktör på uppdrag av kommunen. I intervjuer framhålls att analyser utifrån genomförda planeringar och tester inkorporeras i ordinarie verksamhetsplanering.

Kommunen har ingen fastslagen utbildningsplan specifikt för säkerhetsskydd. Det förs samtal om säkerhetsaspekter med säkerhetsklassad personal vid anställning, och en rutin för uppföljande samtal finns. All personal genomgår MSBs

informationssäkerhetsutbildning. Vidare delas webbutbildningar från andra myndigheter angående säkerhetsskydd inom organisationen.

Aktuella drift- och skötselinstruktioner finns för samtliga vattenverk. Säkerhetsanalys för dricksvattenanläggningarna är genomförd. Säkerhetsskyddsåtgärder genomförs inom ramen för investeringsbudgeten på dricksvattenanläggningarna då det ingår i den ordinarie kravställningen via lagkrav för dricksvattenverksamheten. Behovet finns medräknat i investeringsmedel för dricksvattenanläggningarna och är inte specificerat separat.

Det pågår en inventering av det fysiska skyddet på anläggningarna. Budgetmedel finns avsatt nästa år och ett par år framåt för olika åtgärder för att höja det fysiska skyddet. I reinvesterings- och investeringsprojekt förbättras säkerheten löpande på dricksvattenanläggningar genom olika insatser. Även tidigare insatser har genomförts. Det pågår även planering avseende andra säkerhetshöjande fysiska insatser.

Säkerhetsanalyser görs löpande. Säkerhetsklassning av personal inom VA genomfördes 2019 och sker löpande vid nyanställningar. Kontroll av behörigheter på passerkort samt nycklar till dricksvattenanläggningar sker löpande. Dricksvattenanläggningarna uppges även vara högt prioriterade i samband med larm till larmbolaget. Egenkontrollprogram för dricksvattenanläggningarna finns. Säkerhetsskyddsfrågor uppges inte hanteras i dessa program. Det finns vidare avtalade egenkontrollprogram med underleverantörer som provar inbrottslarm och brandlarm regelbundet. Som ytterligare exempel på insatser som gjorts och görs inom ramen för kommunens säkerhetsskydd kopplat till el- och vattenförsörjning omnämns att det under det senaste decenniet varit stort fokus nationellt på att motverka sabotage vid vattenanläggningar, medan det under senare tid varit ett ökat fokus på civilförsvar samt att trygga VA-anläggningars och samhällsviktiga lokalers behov av el. Som nämndes tidigare pågår för närvarande ett arbete med att inventera behovet av ytterligare reservkraft i kommunen.

Som exempel omnämns ett arbete med vård och omsorg samt måltidsservice, för att titta på vad det är som i första hand kräver ström. Beredskapsstrategerna utför inventeringen och analysen tillsammans med berörda verksamheter. Vidare framgår att kommunen har ett antal mobila reservkraftverk men att det var länge sedan dessa kopplades in och testades. Ytterligare säkerhetsskyddsaspekter avseende elförsörjning ingår inte i det systematiska analysarbetet. Däremot ingår brister i elförsörjningen i flera verksamheters RSA, vilket föranlett den pågående inventeringen av reservkraft.

Avseende nödvatten så har kommunen en struktur för hur tillgången till nödvattentankar ska hanteras som uppges ha fungerat bra vid senaste situationen med en vattenläcka som ledde till behov av nödvatten. Vidare görs analyser av eventuell kritiska förhållanden löpande och identifierade riskområden finns i nödvattenplan från 2015. Intervjuade framhåller att diskussioner även förs med befattningar på högre nivå i kommunen men att ingen lösning ännu är nådd.

Bedömning

Mycket arbete med säkerhetsskydd har genomförts med fokus på samhällskritiska verksamheter och utgår från olika aspekter såsom fysiskt skydd, informationssäkerhet, personalsäkerhet och civilförvarsfrågor.

Kommunen är på god väg att säkerställa fullgott säkerhetsskydd gällande vattenförsörjning och funktion. En viktig del i att säkerställa fullgott säkerhetsskydd är informationssäkerhet. Granskningen har visat att det planerade arbetet med att inleda informationssäkerhetsanalyser för VA under 2020 har skjutits upp tills en ny informationssäkerhetsstrategi finns på plats, därmed brister viktiga delar av säkerhetsskyddet.

Kommunen har ingen fastslagen utbildningsplan specifikt för säkerhetsskydd.

Gällande elförsörjning pågår för närvarande ett arbete med att inventera behovet av ytterligare reservkraft i kommunen. Ytterligare säkerhetsskyddsaspekter⁶ avseende elförsörjning ingår inte i det systematiska analysarbetet, eftersom kommunen inte har möjlighet till ö-drift⁷ idag. Däremot ingår brister i elförsörjningen i flera verksamheters RSA, vilket föranlett den pågående inventeringen av reservkraft.

Vi bedömer revisionsfrågan som **delvis uppfylld**.

2.4 Ändamålsenlig samverkan

Revisionsfråga 4: Har kommunen säkerställt en ändamålsenlig intern, såväl som extern, samverkan gällande el- och vattenförsörjning?

lakttagelser

Ansvar för intern och extern samverkan åligger respektive verksamhetschef utifrån det övergripande verksamhetsansvaret. Arbetssättet är det som beskrivs i *Plan för inriktning och samordning inför och vid allvarlig störning* där det beskrivs att "Information om det inträffade samt information om vidtagna åtgärder ska omgående rapporteras till förvaltningen utpekad samordnare samt, om det kan föreligga behov av mer omfattande hantering, Tjänsteman i Beredskap (TiB)." Vidare anges att verksamheterna ska ha rutiner för detta, exempelvis då i samhällsbyggnadsförvaltningens förvaltningsspecifika inriktnings- och samordningsplan. Intervjuade uppger att det för VA-verksamheten fungerar väl.

I kommunens RSA för 2019 omnämns samverkan med andra offentliga aktörer inom olika nätverk, såsom det nationella projektet Styrel samt det nationella nätverket VAKA (se mer nedan).

Samverkan inom VA-branschen uppges generellt vara mycket god. Det finns forum för samverkan med grannkommuner om vattenförsörjning, reservvattenfrågor och kring administrativa frågor. Ett exempel är det regionala samarbetet 4M, fyra mälärstäder,

⁶ Säkerhetsskydd, informationssäkerhet, IT-säkerhet, övrig fysisk säkerhet och personsäkerhet.

⁷ Vid svåra påfrestningar på samhället så som vid kris eller krig behöver elförsörjningen kunna säkerställas i mindre eller större delområden, det kallas ö-drift. Vid ö-drift krävs att det finns lokal elproduktion.

som är ett samarbete mellan kommunerna Enköping, Eskilstuna, Strängnäs och Västerås. Samarbetet handlar bland annat om hur den gemensamma resursen Mälaren ska tas om hand. I den gemensamma utvecklingsplanen för 4 Mälärstäder återfinns ingen information om krisberedskapsfrågor, vilket också bekräftas av de intervjuade. Den typen av samverkan uppges istället ske mellan de olika kommunernas VA-huvudmän. Diskussioner uppges ske kring bland annat nödvattenmaterial, men det har ännu inte skrivits några samverkansavtal eller liknande.

Som tidigare nämnts har även ett politiskt beslut avseende att köpa vatten från Västerås kommun fattats. Intervjuade uppges att det även finns planer att samverka kring nödutrustning med grannkommuner, men att detta inte är klart än. På nationell nivå finns nätverket VAKA (Nationell vattenkatastrofgrupp) som bildades av Livsmedelsverket 2004 efter en rad allvarliga händelser nationellt, såsom översvämningar och elavbrott, som påverkat dricksvattnet i flera kommuner.

Ytterligare extern samverkan uppges vara med Länsstyrelsen Uppsala, bland annat genom krissamverkansnätverket C-Sam som är ett nätverk som arbetar för samverkan och koordinering mellan aktörerna i länet före, under och efter en kris. Riktlinjer finns framtagna för hur kommunerna ska agera och samverka både i fredstid och vid extraordinära händelser samt höjd beredskap. Intervjuade uppges att kontaktvägen är tydlig via Länsstyrelsens TiB, och att det även är tydligt med kontaktvägar till vakthavande befäl på regementet, till lasarettet samt till andra kommuner.

Avseende intern samverkan spelar kommunens kommunikationsavdelning en viktig roll tillsammans med verksamhetscheferna. Kommunikationsavdelningen får underlag från verksamheterna. Om inriktnings- och samordningsfunktionens stabsorganisation är aktiverad så går informationen via den till kommunikationsavdelningen. Den centrala kommunikationsfunktionen upplevs vara känd inom organisationen, och larmlista finns upprättad hos kommunens TiB kopplad till kommunikatörerna. TiB:en har möjlighet att aktivera kommunikationsresurserna vid en inträffad händelse via inriktnings- och samordningsfunktionen. Vidare framhålls att funktionen med TiB också har lett till att samverkan internt i kommunen har ökat då TiB:en fungerar som en samordningsfunktion.

Som tidigare nämnts arbetar en av kommunens beredskapsstrateger delvis på samhällsbyggnadsförvaltningen, vilket också underlättar möjligheterna till samverkan mellan samhällsbyggnads- och kommunledningsförvaltningen.

Vid händelser där kommunens ledningsorganisation är aktiverad sker enligt kriskommunikationsplanen extern samverkan i första hand genom krisledningsstaben. Vidare står att vilka aktörer kommunen samverkar med för att samordna krishantering och kriskommunikation kan variera från fall till fall. Det ges exempel på aktörer: Räddningstjänsten, Polisen, Länsstyrelsen, Ledningsregementet, Regionen och även större företag i kommunen, men det framgår inte hur samverkan med samhällsviktiga verksamheter gällande vattenförsörjning och nödvattenplanering och elförsörjning ska ske.

Samverkan med kommunkoncernens bolag uppges ha skett vid arbetet med kommunens RSA. Bolagen har inte varit inbjudna till de senast genomförda övningarna då detta inte bedömts nödvändigt utifrån övningarnas karaktär. Samverkan med bolagen har vidare skett löpande under den pågående hanteringen av covid-19. Utöver det är bolagen med i forumet "intern säkerhet" som leds av säkerhetsstrategen, vilket gör dem till en regelbunden samverkanspart i dessa frågor. Intervjuade uppger vidare att det inte finns en tydlig utarbetad systematik kopplat specifikt till beredskapsfrågor och samverkan.

Kommunen har en överenskommelse med andra aktörer inom samverkansnätverket C-sam för hur och när vi ska samverka i händelse av kris. C-SAMs huvudsyfte är att öka länets förutsättningar att hantera krissituationer. Där ingår länets åtta kommuner, polismyndigheten i Uppsala län, Uppsala läns landsting och Länsstyrelsen i Uppsala län. Parterna har förbundit sig att samverka med övriga deltagande parter före, under och efter en inträffad händelse eller kris och erbjuda stöd efter egen förmåga.

Bedömning

Samverkan inom VA-branschen uppges generellt vara mycket god. Det finns forum för samverkan med grannkommuner om vattenförsörjning, reservvattenfrågor och kring administrativa frågor.

Det finns planer att samverka kring nödutrustning med grannkommuner, men detta är i nuläget inte färdigställt.

Av krisberedskapsplanen framgår inte hur samverkan med samhällsviktiga verksamheter gällande vattenförsörjning, nödvattenplanering och elförsörjning ska ske.

Kommunen har en överenskommelse med andra aktörer inom samverkansnätverket C-sam för hur och när vi ska samverka i händelse av kris.

Riktlinjer finns framtagna för hur kommunerna ska agera och samverka både i fredstid och vid extraordinära händelser samt höjd beredskap, dock är det otydligt om det har tagits fram rutiner för hur dessa riktlinjer ska tillämpas.

Kommunkoncernens bolag medverkar i forumet för intern säkerhet som leds av beredskapsstrategen, vilket gör dem till en regelbunden samverkanspart.

Vi bedömer att revisionsfrågan är **delvis uppfylld**.

2.5 Identifierade risker

Revisionsfråga 5: Har kommunen identifierat risker kopplat till framtida el- och vattenförsörjningsbehov?

lakttagelser

Enköpings kommun har som tidigare nämnts en RSA från 2019. I den presenteras specifika verksamheter som samhällsviktiga, kritiska beroenden utifrån MSB:s definition

samt identifierade och analyserade risker för kommunen och kommunens geografiska områden. Som också nämnts innehåller RSA:n även ett antal bilagor⁸ avseende mer specifika sårbarheter per verksamhet samt större verksamheter inom samhällsviktiga sektorer i Enköpings kommun. De identifierade riskerna presenteras med åtgärder. RSA:n innehåller även analys av eventuella konsekvenser vid längre el- och vattenavbrott samt risker kopplade till framtida utmaningar som kan påverka vattenförsörjningen, såsom förändringar i klimat (översvämningar, värmebölja, torka mm), men det saknas identifierade risker kopplade till demografiska förändringar.

Åtgärderna är prioriterade i förhållande till den riskbedömning som gjordes i RSA:n, till exempel var kommunens framtida dricksvattenförsörjning som är grunden till att bygga upp ökad redundans en högt prioriterad aktivitet. Detta långsiktiga arbete uppges ha pågått i flera år. Alla "röda" aktiviteter (de mest akuta) uppges vara klara eller pågående. Vissa har en genomförandetid som är avhängig av andra implementeringar, vilket gör att det är fleråriga perioder för att kunna anse dem helt färdigställda.

I krisberedskapsplanen för 2019, som är antagen av kommunfullmäktige, konstateras utifrån den analys som gjorts i RSA:n att det finns en diskrepans mellan de planer som tagits fram för exempelvis reservkraftsberedskap och det fastighetsbestånd som kommunen idag förvaltar, och att det således finns en otydlighet både kring förmåga och förväntningar vid olika typer av störningar. Det fastslås i krisberedskapsplanen att kommunen under mandatperioden ska genomföra en inventering av identifierat prioriterade verksamheter med fokus på förmåga att ta emot reservkraft. Detta är en del i det inventeringsarbete avseende reservkraft som pågår och som tidigare omnämns.

Intervjuade uppges att arbetet utgår från behovet av reservkraft och den samhällsviktiga verksamheten och framhåller att kommunen utöver detta inte har direkt styrning över det elnät som finns i kommunen. Samtidigt följs utvecklingen på Svenska kraftnät och gällande styrel och eventuella konsekvenser vid driftstörningar analyseras. Inom ramen för inventeringen av reservkraft förs också dialoger med det kommunalt ägda bolaget ENA Energi som uppges vara oberoende av extern el så länge inte processen gått ner helt, vilket innebär att de fortsatt kan tillhandahålla fjärrvärme. Utmaningen ligger då istället i att tillse att verksamheter kan ta emot värmen och hur dessa kan få stöd.

Avseende identifierade risker kopplade till nödvattenplanering konstateras i krisberedskapsplan 2019 att det finns behov av att harmoniera förväntningar på stöd till verksamheter med innehållet i nödvattenplanen. I krisberedskapsplanen framhålls också att ett sådant arbete även bör koordineras med en utveckling av respektive verksamhets beredskapsplan för att hantera störningar på vattentillgång. Som tidigare nämnts pågår ett arbete med att uppdatera nödvattenplanen utifrån Livsmedelsverkets riktlinjer. Den uppdaterade nödvattenplanen uppges i intervjuerna vara tänkt att beslutas politiskt.

Intervjuade bedömer att den befintliga nödvattenplanen är funktionell fram till dess en uppdatering tas fram. Uppdateringen innebär ett omfattande arbete som inbegriper flera förvaltningar i kommunen. Uppdatering av nödvattenplanen planeras inledas under 2021 då kommunen även har preliminärt har anmält sig till en kommunövergripande nödvattenövning som utgör en form av startskott för arbetet. Tidplan för färdigställande

⁸ Dessa är belagda med sekretess med hänvisning till kap 18 § 13 OSL.

kommer tas fram i projektet men den initiala bedömningen är att det är en genomförandetid till och med år 2022.

Ytterligare kritiska beroenden som lyfts i krisberedskapsplan 2019 som identifierats i RSA:n är livsmedelsförsörjning och redundans i tekniska beroenden. Även till dessa risker presenteras åtgärder. I intervjuer framgår att arbete pågår med dessa åtgärder.

Vidare uppges att det politiska beslut avseende att köpa vatten från Västerås kommun förutom ökad tillgång till reservvatten även handlar om att rusta för att kunna försörja en växande kommun i linje med de befolkningsprognoser som finns.

Bedömning

Vi konstaterar att risker kopplade till framtida el- och vattenförsörjning identifierats i aktuell RSA samt krisberedskapsplan. Krisberedskapsplanen är beslutad av kommunfullmäktige och arbete pågår med de åtgärder som presenterats i dokumentet. Åtgärder utifrån RSA har dock ännu inte vidtagits fullt ut.

Det finns en planering inom området elförsörjning avseende inventering av identifierat prioriterade verksamheter med fokus på förmåga att ta emot reservkraft. Vid tidpunkten för granskningen har detta ännu inte genomförts.

Vi bedömer att revisionsfrågan är **uppfylld**.

3. Revisionell bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Enköpings kommun genomfört en granskning av kommunens kris- och katastrofberedskap kopplat till el- och vattenförsörjning. Granskningen syftar till att bedöma om kommunen har en ändamålsenlig beredskap för att kunna hantera allvarliga händelser och kriser inom el- och vattenförsörjningen.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att Enköpings kommun *inte i alla delar har en fullt ut* ändamålsenlig beredskap för att kunna hantera allvarliga händelser och kriser inom el- och vattenförsörjningen.

För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten.

3.1 Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer:

Kommunstyrelsen behöver säkerställa att:

- övningar genomförs inom VA-verksamheten för att pröva nödvattenplanen i sin helhet i linje med vad som anges i själva planen. I och med att incidenter främst hanteras i linjeverksamheten samt att nödvattenplanen aldrig aktiverats mer än i vissa delar anser vi att det är av särskilt vikt att öva just denna med regelbundna intervall.
- beredskapen hos mottagarsidan (samhällsviktiga verksamheter internt och externt inom kommunens geografiska ansvarsområde) avseende reservkraft och nödvattenplan utvärderas mot den politiska ambitionsnivån. Vi vill här betona att samverkan mellan den strategiska ledningsfunktionen i kommunen, inriktnings- och samordningsfunktionen (operativ del) och verksamheterna är en förutsättning för att kunna hantera en krissituation ändamålsenligt.
- kommunfullmäktige tillställs ett underlag för beslut om den övergripande strategiska inriktningen för nödvattnets planering samt prioritering mellan olika målgrupper. Prioritering av nödvatten i händelse av kris bör utgå från politiska inriktningsbeslut.
- förmågan till ö-drift prövas i den pågående inventeringen gällande behovet av reservkraft. Även om kommunen inte äger eller driver elproduktionsanläggningar, kan man bekosta anpassningar som behövs för att ett kraftverk ska klara ö-drift, exempelvis att kraftverket ska kunna svara för frekvensregleringen.
- samverkan mellan kommunen och ENA Energi AB systematiseras och att bolaget inkluderas i den pågående inventeringen gällande behovet av reservkraft.

4. Bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Kommentar	
Har kommunkoncernen en ändamålsenlig organisation för krisledning och beredskap med tydlig ansvarsfördelning gällande el- och vattenfrågor?	Delvis uppfylld	
Finns en ändamålsenlig dokumentation upprättad, exempelvis krisplan och risk- och sårbarhetsanalys?	Delvis uppfylld	
Har kommunen säkerställt ett fullgott säkerhetsskydd avseende el- och vattenförsörjningen och dess funktionalitet?	Delvis uppfylld	
Har kommunen säkerställt en ändamålsenlig intern, såväl som extern, samverkan gällande el- och vattenförsörjning?	Delvis uppfylld	

Har kommunen identifierat risker kopplat till framtida el- och vattenförsörjningsbehov?

Uppfylld

2020-12-15

Anders Hägg
Uppdragsledare

Said Ashrafi
Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Enköpings kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 20 januari 2020. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.